СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LIII. Ч. 91. НЮ ЙОРК і ДЖЕРЗІ СИТІ, середа, 9-го травня 1945. | No. 91. NEW YORK and JERSEY CITY, Wednesday, May 9, 1945. VOL. LIII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ | ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ | Тел. „Свободи": BErgen 4-0237, 4-0807 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 | THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA | FIVE CENTS ELSEWHERE

ВІЙНА В ЕВРОПІ СКІНЧЕНА

НІМЕЧЧИНА ЗДАЛАСЬ БЕЗУМОВНО

АМЕРИКАНСЬКЕ ГРОМАДЯНСТВО ПРИЙМАЄ СПОКІЙНО ВІСТИ ПРО ЗАКІНЧЕННЯ ВІЙНИ

Заки ще президент Труман проголосив урядово закінчення війни в Европі, вісти які наспіли в понеділок 7. травня рано передано по радіо до відомости всього населення. Одначе лише перші новинки, зелектризували слухачів, бо негайно потім появилися коментарі, які нагадували на це, що ще нема урядового потвердження вісток і що Америка ще є у війні з Японією. Внаслідок цього не було галасливих вуличних маніфестацій, а радше можна було завважити приглушені почування.

У Сан Франсиско делеґати 48 країв, включаючи делеґатів України і Білоруси, які саме наспіли, приняли вістку начеб це було щось природне, але деякі делеґати мусіли залишити свої становиська й опіхати домів.

ОСЯГНЕНО ОДНОДУШНІСТЬ ВЕЛИКИХ ПОТУГ

Три великі потуги, які вели головний тягар війни проти Німеччини, осягнули порозуміння в справі чартеру міжнародньої орґанізації. Советський міністер заграничних справ Вячеслав Молотов відбув третю з черги пресову конференцію і заявив, що вони осягнули „однодушність" в справі цієї орґанізації. Молотов сказав, що він привязує найбільщу вагу до 5 точок, на які згодилися делеґати Чотирьох Потуг:

Перше: провідники погодилися на засади справедливости, міжнародного права, Людяних прав і основних прав для усіх; друге: усунули конечність ревізії заключених договорів; третє: договори, заключені проти Німеччини останують в силі так довго, аж міжнародня орґанізація поросте в силу; четверте: ніодна з Чотирьох Потуг не домагалася зміни складу Ради Забезпеки в новій орґанізації; пяте: на думку Молотова залежні держави повинні стати незалежними так скоро, як лише вони зможуть це перевести.

Україна й Білорусь заступлені на конференції.

Джозеф Барнес, кореспондент ґазети Ню Йорк Гералд-Трибюн в телеґрамі із Сан Франсиско з 7. травня пише: „Не менше сензаційною, але історично важнішою подією була ще перед тим поява іншого росіянина перед горсткою ґазетярів в одній із саль Будинку Ветеранів, а це Дмитра З. Мануїльського, одного із оставших при життю „старих большевиків" і довголітнього голови Третього (Комуністичного) Інтернаціоналу . . . Як предсідник Української делеґації п. Мануїльський обіцяв „висловити пізніше деякі замітки про мій край і його конституцію", але він не оставив ніякого сумніву, що він не має на думці Советського Союзу, лише Україну. Він не говорив по українськи, але по французьки. Він висловив гарне й чемне признання за начерк вступу до чартеру, зредаґованого Яном Кристіяном Смутсом делеґатом Півд. Африки і переданого його комісії.

„Пан Мануїльський" — сказано дальше в дописі Барнеса — „е тут найстаршим громадянином Советів, а його біле волосся й борода дає йому старосвітський вигляд, який дивно противиться до молодого, твердого вигляду інших. Багато літ він був предсідником в Москві численних зібрань комуністів різних народів цілого світу. Сьогодні він явився як голова своєї власної делеґації і предсідник підкомітету Конференції Обеднаних Держав для створення міжнародної орґанізації".

З інших звідомлень звісно, що Мануїльський і білоруський делеґат Кіселев приїхали літаком в неділю до Сан Франсиско і їх стрінув на летничім поли Молотов. У понеділок введено обох в призначені наперед комісії.

Президент Труман призначує неділю 13 травня днем молитви з нагоди аліянтської перемоги в Европі

Вівторок 8. травня в годині 9. ранку президент Злучених Держав Гері С. Труман проголосив урядово з Білого Дому закінчення війни в Европі, а потім проголосив формальну проклямацію до населення Злучених Держав.

У промові президент Труман згадав про заслуги президента Ф. Д. Рузвелта для перемоги у війні, згадав про геройську посвяту й жертви міліонів борців для цієї справи і пригадав про потребу дальших жертв для докінчення нашого завдання.

Від себе президент подав таке гасло для осягнення цієї цілі: „Праця, праця і ще більша праця!"

Праця для закінчення війни і праця для миру. Мир прийде тоді — казав президент — коли остання японська дивізія піддасться . . .

„Я взиваю оце кожного американця стояти на своїм становищи доки не віднесемо перемоги в останнім бою" — кінчив президент свою промову.

Опісля відчитав приготовану проклямацію, в якій згадав про страхіття війни викликаної націстами, про жертви життя міліонів, про знищення церков, про мордування мужчин, жінок і дітей; згадав про потребу великих зусиль, щоб забезпечити на будуче світ проти повторення таких варварств і для відбудови світу в дусі справедливости.

Щоб скласти Богу подяку за поміч у віднесенню перемоги, президент установив неділю, 13. травня, Днем Молитви за віднесення перемоги і на спомин цих, що принесли своє життя за перемогу.

Число жертв в Освенцімі подане на 4 міліони

За обчисленнями надзвичайної комісії Советського Союзу для розсліду націстичного табору в польськім місті Освенцімі, в роках від 1939. до 1944. загинуло там принаймні 4 міліони осіб. Винищувано людей різними способами: розстрілом, голодом, троєнням і дикими тортурами. Крім цього лікарі робили прерізні експерименти з людьми, гейби зо звірятами.

ЗВІЛЬНЯЮТЬ З ТАБОРІВ ГІТЛЄРОВИХ БРАНЦІВ

З табору в Добіяка, в Італії, випущено 133 політичних закладників Гітлера. Між тими бранцями Гітлера є багато визначних людей, як: бувший французький премієр Блюм, австрійський канцлер Шушніґ та Мартін Німелер, відомий протестантський проповідник, що важився виступити проти Гітлера в своїх промовах.

Американці звільнили теж з націстичної неволі: німецького ґенерала Томаса, що радив Гітлерови не починати війни; Калая, бувшого премієра Мадярщини; пруського князя Леопольда, арештованого за слухання аліянтського радія; Аґуста Тісена, міліонера, що своїми грішми піддержував націстичну партію.

ЛОНДОНСЬКІ ПОЛЯКИ АПЕЛЮЮТЬ

Польський уряд у Лондоні вислав до американського секретаря стейту Стетиніюса просьбу предложити конференції в Сан Франсиско апель того уряду до Обеднаних Держав зробити все в своїй силі, аби добитися від Советського Союзу звільнення 16 провідників польського підпілля, арештованих Союзом під закидом дівейрзійної акції проти Червоної Армії.

Тимчасовий уряд у Варшаві заявив, що арештовані провідники підпілля будуть суджені за державну зраду та що на випадок засуду їх жде кара смерти.

ОДНА З БЕЗУМОВНИХ ЗДАЧ.—Аліянти видержали до самого кінця при своїй вимозі безумовної здачі, поставленої своїм ворогам вже давно, а тепер збирають овочі цеї вимоги, бо вже мають повну перемогу в Европі. Сцена, яку маємо перед собою, представляє здачу німецької команди в північній Італії та західній Австрії, що обіймає 22 німецьких дивізій і шість італійсько-фашистівських.

НАЦІСТИЧНИЙ УРЯД ПІДПИСАВ УМОВИНИ ЗДАЧІ

У французькім місті Ремзі представники націстичної Німеччини підписали документ безумовної здачі Аліянтам. Підписання відбулося в понеділок, 7. травня, в годині 2. мінут 41 ранком (французький час, або в 8. годині 41. мінут сполудня в неділю, за східним американським часом). Акт відбувся в невеликім шкільнім будинку, в котрім находилася головна кватира ґенерала Айзенговера.

Самого Айзенговера при тому не було. Його заступав в імени найвищої аліянтської команди ґенерал Волтер Смит, начальник ґенерального штабу Айзенговера. За Советський Союз акт підписав ґенерал Сулопаров, за Францію ґенерал Севез. За німецький уряд здачу підписали ґенерал Йодл та адмірал Фрідеберґ. Коли їх спиталися, чи вони розуміють умовини, наложені на Німеччину й чи Німеччина думає їх виконати, вони відповіли так.

Підписавши акт здачі, ґенерал Йодл попросив нагоди говорити, а коли йому дали дозвіл, він сказав коротко, мягким голосом: „Цим підписом німецький народ і збройні сили вручилися в руки переможців на краще чи на гірше. В цій війні, що тривала понад пять літ, й один й другі добули більше й потерпіли може більше, ніж колинебудь інший народ у світі". Цими словами Німеччина, що починала колись війну безпощадним нападом на Польщу, вела й так само безпощадно, встановила концентраційні табори, лячні своєю брутальністю, закінчила війну відкликом за милосердям для німецького народу й його збройних сил.

АДМІРАЛ ДЕНІЦ ЗАРЯДИВ ЗДАЧУ.

Перше повідомлення про здачу Німеччини подав німцям міністер заграничних справ ґраф Крозік, заявляючи через фленсбурське радіо, що ґенеральний адмірал Деніц, новий канцлєр Райху й вожд німецького народу, приказав підписати акт безумовної здачі всіх німецьких збройних сил.

Крозік заявив, що ніхто тепер не може сумніватися, що майбутнє буде для кожного німця важке та що воно буде вимагати від нього великих жертв. Передусім Німеччина буде зобовязана виконати льояльно всі зобовязання які вона на себе перебрала, Німеччина мусить почати важку дорогу до темного майбутнього в котрім вона може шукати єдности, справедливости й свободи. Крозік вказав на те, що Німеччина мусить оперти своє життя на нові засади, передусім на право так у нутрі краю, як на право в відносинах з іншими державами.

Ця власне частина промови викликала в аліянтських слухачів поважні підозріння.

ОСТАННІ БОЇ В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ.

Не дивлячися на проголошення безумовної здачі збройних сил Німеччини, в кількох місцях в Европі ще далі ведеться боротьба. Найзавзятіша з них іде в Чехії, головно в Празі, де німецький маршал фон Шернер, командант німецьких військ у „Протектораті", заявив, що він не признає безумовної здачі Німеччини також Советському Союзови.

ЧЕРВОНА АРМІЯ ЗАНЯЛА БРЕСЛАВ.

Недільний комунікат Сталіна подав вістку, що Червона Армія заняла місто Бреслав. 40,000 німців під командою ґенерала фон Ґнікова здалося по завзятій 84-денній боротьбі.

ГІТЛЄРОВА ПАЛАТА КОМПЛЄТНА РУЇНА.

Підчас коли советські вояки обшукують румовища Берліна за останками Гітлера або доказом його смерти, американські війська оглядали Гітлерову палату в Берхтесґадені, до котрої він вчаси своєї потуги кликав нераз „до рапорту" важних дипльоматів Европи. Палата видно зовсім розбита бомбами, скиненими британськими летунами, три тижні тому. На так зване „гніздо орлів", де Гітлєр думав колись ставити останній опір, вдерлися американські інженіри, пробравшися туди пішком по збочі гори, всіяній мінами.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of Octobed 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 595 — 7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy.	
На рік	$7.00	One year	$7.00
на пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
Число з суботи (з англійською Частиною):		Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50
В Джерсі Сіті і Заграницею.		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$2.75

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ДВІ АРМІЇ В ЗЕРКАЛІ ПОДІЙ

Сензаційні події, що тепер розграваються в Німеччині як останні сцени кольосальної драми, часто подають знамениті характеристики людей, кляс і народів. Одна з таких сцен розігралася оноді в невеликому мешканню німецького маршала фон Клайста в німецькім місті Мітерфельсі, сцена, що характеризує духа німецької військової касти, котра відограла таку провідну ролю в цій війні та є співвинною з націстами за цю страшну трагедію, яку тепер переживає німецький народ.

На мешкання цього генерала наскочило двох американських вояків, коли він уже видно був спакувався до дальшої утечі. Спершу генерал відмовивсь здатись, але як американці націлилися на нього револьверами, він змінив свою думку, додаючи, що так може й буде краще, бо це йому заощадить можливого амбарасу пізніше, колиб йому прийшлося піддаватися разом з простими німецькими вояками. Отже цей представник військової касти мав таку погорду для простого німецького вояка, який прецінь готов життя віддати за рідний край, що навіть у здачі, коли всяка ранга тратить значіння, він хотів би відділити себе від цих погорджених людей.

Розмовляючи з вояками, що його взяли в полон, генерал казав жінці зварити чаю. Жінка відійшла до кухні, але по хвилині вернулася сказати, що в хаті нема води. Тоді один з американських вояків, бачучи, що генерал голоден, добув свого хліба й подав генералови. Генерал взяв і почав смачно заїдати. При тому висказав здивовання, що прості американські вояки їдять такий знаменитий хліб.

Звісно, американець такого замічення зробити не міг би. Для американця й простий вояк це людина, що заслугує пошани. Для американця й простий вояк це тільки громадянин у зброї з призначенням боронити рідний край. Для американця і офіцир і простий вояк це рівні собі люди хоча офіцир має завдання керувати. Для прусака простий вояк це щось нижче від вищої кляси; це щось, що може бути посвячене для інтересів, добра й потуги вищої кляси.

Від захоплення в Німеччині влади націстами говорилося багато про новий дух, що мовляв запанував у німецькій армії: казали, тепер затерто різницю між мужвою й офіцирством; в німецькій армії вже нема двох кляс: є тільки одна: зброїні патріоти. Тимчасом дійсні факти життя показують, що це все була одна націстична пропаганда, обдумана на задурення світа, який не признає становища кастових різниць. До певної міри ця брехня була скритим компліментом для демократії, але поза цею маскою німецька армія видно осталася такою, як була давніше, і дуже можливо, що не націзм запанував над армією, а армія, зглядно військова офіцирська каста зужила хитро націстичних політиканів, аби осідлати німецький народ і повести його на нову різню для поширення панування офіцирської касти з німецького народа на весь світ.

Кінець війни, початок ратунку

Маємо формально проголошене закінчення віни в Европі. Та з цею радістю памятаймо, що цей кінець є початком таких вістей, що донесуть нам про людське горе, про яке ми ніколи не чули.

Кінець війни в Европі ще далеко не означає цього, що прийшов там кінець варварству. Навіть ще не означає, що прийшов кінець затаюванню усіх варварств, бо про одні ми будемо знати, чи вже знаємо. Вони такі, що взагалі нема такого людського слова, щоб їх можна ним означити. Це ті, що виходять на яв у Німеччині й виявляють усю тидоту націстівського терору. Їм тепер прийшов дійсний кінець. Але як буде тепер з іншими варварствами, як от з невільничою працею в Советах, чи з масовими советськими депортаціями, чи з новими розстрілами невинних людей? Отсі нещастя ждуть тепер на відповідь збоку переможців. А та відповідь так скоро не наступить, якщо не буде сильного натиску збоку народу Америки і Британії.

Кінець війни в Европі виявить отже страшну нужду. І то в першу чергу нужду тих, що є цілковито невинними жертвами війни, що є жертвами агресій, звироднілого, національного шовінізму, звироднілої політичної нетерпимости, чи жертвами кривавих тоталітарних системів і диктатур.

Найнужденнішими з тих нужденних — є і ще далі будуть українці. І не тільки те: Найбільш безпомічними з тих нуждарів — будуть українські нещасливці.

Та їм ми можемо таки цілком певно щось трохи помогти. Тут ми вже можемо допомогти принаймні своєю грошевою жертвою, харчами чи одежею. Можливо зможемо тільки помогти в одному чи другому місці, але всетаки доможемо й дійдемо до тих наших нещасливих братів і сестер. В многих місцях дійдемо цілком певно вже тому, бо вже дійшли до них американські гуманітарні організації; бо й дійшли до них наші власні сини, наші вояки, що є в Европі. А як американські гуманітарні установи, так і наші діти — вояки і офіцири — вимагають від нас, щоб ми поспішали якнайскорше з найбільшою допомогою українським жертвам війни. В такому положенню не можна далі думати і застановлятись, чи і кому слати допомогу, а треба кожній і кожному з нас негайно зложити свої жертви, а рівночасно взятись за організацію великанської допомогової акції, призначеної для наших сестер і братів в старім краю, для українських жертв війни.

Отсе маємо нову нагоду виявити нашу політичну зрілість і наше благородне серце. Маємо нагоду помагати українському народови д о б и т и с я повної свободи пропагуванням вікових змагань українського народу до визволення і встановлення на його етнографічних землях вільної, незалежної й народоправної України. І маємо нагоду вратувати від голодової смерти чи страшної нужди поважне число добрих і вартісних людей з нашого роду, з тим, що між ними можуть бути такі, що з нашого села чи міста, чи з нашої власної рідні.

Отся наша акція, як гуманітарна, так і політична, мусить бути поведена на величезні розміри. Очевидно, що гуманітарна акція потребує далеко більших фондів, як політична. Очевидно, що вона мусить бути ведена окремо від політичної. Але це все вже давно полагоджене, а акції розділені нашим громадянством. І добре, що так сталося. Для політично вироблених і свідомих українців є одна і друга акція — гуманітарна і політична — однаково важними. Вони будуть обидві попирати і на обидві жертвувати. Але поміч українським жертвам війни мусить бути поведена дуже широко таки зараз. **Значить, що треба таки зараз сягнути до кишені й витягнути більшу суму, чи виписати на неї чек, і вислати це негайно на допомогу нещасним і невинним жертвам війни — нашим рідним братам і сестрам.**

Микола Чубатий.

Конференція в Сан Франсиско та Совети

I.

Конференція в Сан Франсиско розпочалася під настроями песимізму, спричиненого двома справами — справою Польщі та справою признання Советам трьох голсів, з яких два малиб бути признані советським републикам України та Білоруси. Дехто побоювався, що ці дві справи такі дразливі та важні до розвязання, що вони готові на самому початку сторпедувати саму конференцію, одначе завдяки примирюючим заходам секретаря стейту Стетініюса, а навіть інтервенції самого президента Трумана, конференція переплила щасливо понад ці дві підводні скали виминаючи зудару. Справу Польщі відложили на дальше нерозвязаною, а тим чином на конференції не засів представник Польщі, одної із союзних націй. В обох справах зачіпною стороною стали Совети, держава, що по цій війні найбільше змінить своє дотеперішне значіння у світі.

Становище Советів в центральній Европі.

Як бачимо, то так сталось, що Польща, досі незалежна держава та перша жертва націстичної агресії, не є репрезентована на конференції в Сан Франсиско. З другого боку крісло в цій міжнародній конференції добула фактично неіснуюча як незалежна українська советська република та ще менше незалежна білоруська. Причин, чому так сталось, треба шукати в загальному політичному положенні Европи. А це положення характеризує нині абсолютна перевага Советів, які наділі цілу центральну Европу перемінили в низку залежних від себе держав.

Говориться нині про незалежну Болгарію, але не болгарський нарід ані не болгарський уряд є нині паном ситуації в своїй країні, а тільки советська окупаційна влада. Правда, істнує там ніби уряд незалежної Болгарії; одначе це все ставленники Москви, які сліпо виконують волю „освободителів" не менше як Хрущев в Україні.

Відноситься вражіння, що Румунію так і мають в недалеких плянах влучити прямо в склад Советського Союзу, прилучуючи теперішну „самостійну" Румунію до істнуючої вже молдавської советської републики, що її Совети утворили частинно з України (Округи Балти — Тираспіль та з більшої частини Басарабії)

Правда, в Румунії сидить ще нині покірний молодий король Михайло, що старався зручно лявірувати поміж Советами та власним народом, одначе доля Румунії правдоподібно вирішена на Кремлі, тільки ждуть правильної хвилини для повного зреалізування тої справи. Про такі пляни Советів говорилаб надзвичайна ласка, що її показали Совети у відношенні до Румунії, а саме зворот Румунії північного Семигороду, що його Гітлер був віддав мадярам, щоби притягнути їх на свою сторону. Етнографічні відносини в Семигороді такі, що він може бути прилучений так само добре до Угорщини як і до Румунії. Має там бути трицять кілька відсотків румунів стільки само мадяр, а решта жиди та німці, так звані саси, що розселені в Семигороді густими та збитими оселями.

Совети в цім випадку показали свою ласку та великодушність для Румунії при посадженню у проводі румунського уряду тов. Грози, що є комуністом. Віддання Семигороду Румунії мало добути з одного боку популярність для уряду, що вже стоїть вірно на услугах Кремля, з другого боку зєднати собі населення Румунії, яке якимсь голосуванням чи при іншій спосібности заявить „свою волю" злучитися з братами з румунської або молдавської републики.

Такої ласки не діждався угорський просоветський уряд, в якому дивним дивом першу ролю відграє священик Балог. Це тільки доказом, що Угорщина має лишитися сателітом по волі чи по неволі, а не засісти біля ласкавого Кремля як курятка біля квочки.

Совети та Карпатська Україна.

Так само „незалежною" має лишитися Чехословаччина без Карпатської України, яку влучать вже мабуть в недовгому часі в склад Советського Союзу, як частину Советської Української Републики. Свідчив би про це такий, як виглядалоб, мало значучий факт, що в новім уряді Чехословаччини немає ані одного міністра карпатського українця, тоді, як є комуністи та комунізуючі чехи та словаки. Чеський уряд мабуть не хоче вже сам комплікувати собі справи втяганням карпатських українців в стислу співпрацю з Прагою, тому і не покликав ані одного міністра, представника Карпатської України. Колись чехи легковажили цю країну пораненого українського брата, нині бояться, щоби ця країна не стала причиною втрати їх ласки на Кремлі, а про це було й є не тяжко. Уряд Бенеша виразно заявив, що в короткім часі на Карпатській Україні відбудеться голосування і Прага не має ніяких застережень, щоби Карпатська Україна відійшла до Советського Союзу, якщо нарід більшістю голосів так вирішить.

Річ природна, що нарід буде голосувати, але цю справу вирішили вже давно на Кремлі, де ждуть тільки догідної хвилини для виконання того рішення. На прилучення Карпатської України до Советів большевики мають оправдання в українськім етнографічнім характері тої країни, одначе всеж таки аліянтів може пуджати факт, що червона армія навсе перейде Карпати та стане на межі рівних просторів угорської пушти. Зі стратегічного становища це великанський злобуток Советів, бо відкриває їм пряму дорогу кожної хвилини машерувати аж до Відня з одного, а до Адрійського моря з другого боку.

Чи населення Карпатської України бажає прилучення до Советів; про це важко нині сказати. По насильнім прилученню Західної України до Советів немає ніякого животного інтересу для українського народу, щоби цей гірський скравок України лишався поза лучністю з рештою українських земель. Карпатська Україна не всилі нині стати осередком українського н а ц і о н а л ь н о г о життя та національної культури, неконтрольованої Советами, бо на це за слаба, а далі теж і ціла Чехословаччина є під такою політичною пресією Советів, що ті останні можуть повести на Карпатській Україні бажану собі політику, навіть, якби вона була під Чехословаччиною. Має бути Карпатська Україна знов предметом „російського мовного вопроса", українського чи автономічного, то краще нехай обєднається з організмом українського народу, хоч ще поневоленого.

Під економічним оглядом населення мабуть не багато стратить, бо карпатські українці все жили у великій нужді, і за мадярів і за чехів, та були предметом кольоніяльної експльоатації.

Доказом повної залежности самої навіть Чехословаччини від Москви є ще, що уряд Бенеша, який тимчасово осів в Кошицях на Словаччині, не є нині паном ситуації на скравку чехословацької републики, яку вже до того часу червона армія відібрала від німців. До уряду Чехословаччини на рідній землі задумували англійський та американський уряд вислати своїх дипльоматичних представників, одначе советський уряд спротивився тому, щоби вже тепер були амбасадори Америки та Англії при чеськім уряді. Цей прикрий діссонанс теж причинився до не найкращих настроїв в перших днях відкриття конференції в Сан Франсиско, одначе примирююча акція Америки та Англії казали ликнути і цю прикру пігулку від всемогучого нині в Европі Кремля.

(Докінчення буде).

ТАНЦЮВАЛИ З РАДОСТИ ПО ВУЛИЦЯХ.

Коли зважити, скільки приходилось витерпіти мешканцям Лондону від самого початку війни, майже 6 років, через ворожі, летунські бомбардовання, чи від бомб-роботів, то й не диво, що холоднокровні англійці не могли вже довше ждати, заки наступить проголошення безумовної здачі збоку Німеччини, а почали радіти як малі діти, з сміхом і сльозами, майже день скорше, як тільки почали доходити вісти, що це вже певне, що Німеччина може здатись кожної години. Раділи старі й молоді, хлопці й дівчата, а зокрема вояки. Десь знайшлися найліпші напитки, що були заховані по глибоких пивницях. Всюди зявилися квіти. Всюди спів. Всюди голос труб, що не нагадував сирени, що заповідали ворожий налет, а радість. Тільки дехто з запеклих не піддавався загальному веселому настрою, а пригадував, що ще велика війа перед нами.

ОЛЕКСАНДЕР ЛУГОВИЙ

БЕЗХАТНИЙ

(Повість з іміграптського життя в Канаді, нагороджена на Літературнім Конкурсі У. Н. Союзу).

3)

Спокійно натер дівчині плечі, груди, обличча. Тіло аж запашіло теплотою. І він і вона старалися одне на одного не дивитися, чулися ніяково. Скінчивши натирання, він сказав відвернувши очи в куток:

— Тепер роздягніть — другу частину себе...

— Соромнож... — слабо заперечила вона.

— Соромно чи ні, а так буде краще. Що; вам не приходилося піддаватися лікарським оглядинам?

— Ні, ніколи.

— Стан вашого здоровля такого заходу вимагає. Положіться, я вас роздягну! — розпорядився гостріше.

Дівчина послухала. Натерши її всю спиртом, пригадав, що у нього нема підхожого шматтє її убрати. Пригадав залишену на дорозі валізку. Натягнув дівчині на ноги свої вовняні шкарпетки, на плечі накинув плащ. Знову змішав гарячої води наполовину з горілкою й дав випити.

— Я не можу... Гірка, пече дуже! — відмовлялася попробувавши.

— Тим ліпше. Пийте! Затисніть ніс, коли не можете витримати запаху, і перехиліть душком. За ніч добре випрієте й очуняєте.

Вона випила, закашлялася. Накрив її накривалом, натягнув плащ, насунув шапку.

— Кудиж ви йдете? Може повідомляти поліцію?

Не бійтеся! Принесу вашу валізку. В мене нема підходящого для вас шмаття, а те, що на вас було — мокре. У вас у валізці певно є зміна?

— Тільки спідне... Я втікла від мачухи! Не могла своїх річей забрати....

Поки вернувся — дівчина вже дрімала. Виняв з валізки жіночі причандали, нагрів коло печи, сказав убратися.

— Голодні? — спитав, як дівчина вже скінчила вбирання.

— Ні! Їсти не хочеться. Страшенно хочеться мені спати — отиху відповіла.

— Добрий знак. Ліжко до вашої розпорядимости.

— А виж де спатимете?

— Не клопочіться. Я часто цілими ночами читаю. Схочу спати, так пересплю на канапці.

— Ви мене чомусь не розпитуєте, хто я, що я! Що мене вигнало у таку хуртовину.

— Розкажете самі, як поздоровієте. А хто ви, я знав це, ще як найшов вас напів завіяну на дорозі.

— Як? Ви мене знаєте?

— Не знаю вашого імени. Та пізнав, що ви людина, терпляча людина. Цього для мене покищо вистане. Лягайте й спіть спокійно! Говоритимемо взавтра.

Дівчина послушно лягла. Господар укутав її покривалами, мимохіть на неї поглядаючи. І голос її — як вже стала говорити натурально, — пригадував йому когось близького, півзабутого. Хотів спитати, як її зовуть, — впевнитися — але дівчина швидко заснула.

— Ранок від вечора, кажуть, мудріший, — прошепотів сам до себе. Сів коло лямпи над книжкою, одначе читання не йшло до голови...

Сходяче зимове сонце захопило його сплячим з головою уткненою в розкриту книжку. Коло печи посапував пес. Вкрита по шию дівчина спала. Сонце, пробивши заморозь на вікнах кидало проміні якраз на обличча сплячої. На обличчі тому виблискувало дві застиглі сльозинки. При світлі сонця приглянувся своїй гості уважніше. Очі заіскрилися втіхою, з грудей вихопився окрик радощів. Пізнав її. Знужена, схорована, але вона... Та дівчина, що її він назвав колись своєю зіркою; вона, та, з ким розлучили його невблагані канадійські іміґрантські закони, при самому вступі на канадійську землю, про яку не чув довгих кілька років. Чуда ще трапляються у світі. Хібаж не чудо, що вона трохи не згинула якраз поблизу його хатини? Хіба не чудо, що він вчув її благання рятунку крізь завивання бурі, крізь сніговій?

На його окрик зірвався на передні лапи сплячий Рудько. Зчудовано вставився на господаря очима, своїм собачим єством відчувши надзвичайність хвилі, тільки не розуміючим, чого від нього господар хоче? Втішений, поважним, повчальним тоном звернувся до нього:

— Знаєш, приятелю! Що тобі на роду призначено, те з тобою й станеться. Твоя доля все знайде тебе, хоч би ти від неї і втікав! Памятай... Але де тобі зрозуміти людські почування? Тварина ти несвідома!

Пес водив за ним очима й привітно постукував по підлозі кудлатим хвостом...

Господар заходився готувати снідання, весело насвистуючи. А дівчина ще все спала...

I.

„Таскенія", величезний пароплав перевозової компанії Кюнарда, видмухуючи клуби чорного диму, з ревом підходить до пристані в Галіфаксі. На покладах суятяться моряки. Зіскакують з пароплава й грубими шнурами привязують до стовпів на пристані підбиваного хвилями велита, спускають сходи, витаються з переходячими по пристані робітниками — знайомими. Поручча пароплаву на всіх покладах обліплені сотками еміґрантів. Здивовано й з розчаруванням ніби роздивляються вони довкола, вслухуються у гамір чималого міста. Це Канада!... Та таємнича вільна Канада, прегарна країна з необмеженими просторами й б а г а ц т в а м и. Кожна енерґійна здорова людина стає у цій країні на шлях надзвичайних можливостей. Найбідніша, найслабша людина веде у ній всеж можливе, людське життя. Про цю країну, Канаду, писали еміґрантам їх рідні й знайомі, як про край „медом і молоком пливучий". Різні компанії, всякі агенти обіцювали здоровим рукам такий заробіток, як ніде інде на світі. Кожного молодого й здоровего заохочування спродати своє мізерне господарство у рідних краях та рушати сюди, в країну всемогутнього доляра...

(Дальше буде).

Домагання делеґації Українського Конґресового Комітету до конференції в Сан Франсиско

Пресовий комунікат, висланий Делеґацією Українського Конґресового Комітету в Сан Франсиско 2. травня до пресових аґенцій сповіщає про прибуття делеґації та про її ціль. Делеґація, як сказано в комунікаті, має характер проти-комуністичний і обстоює волю України. Вона має на меті прохати міжнародню конференцію ЮНСІЮ приняти в чартері майбутньої міжнародньої організації такі засади, які забеспечилиб бездержавним українцям і іншим народам під тоталітарним правлінням національні права.

На чолі делеґації — сказано дальше в комунікаті — стоїть Степан Шумейко, предсідник Українського Конґресового Комітету, Богдан Катамай, секретар цьогож комітету, проф. Олександер Грановський з університету Минесота і д-р Іван Петрушевич, колишній делеґат Української Народньої Републики на мирову конференцію в Парижі. Делеґація приміщена в ґотелю Шо, при вулиці Маркет і МекАлистер.

У комунікаті дальше пишеться, що „хоч програма конференції в Сан Франсиско недопускає можливости навіть дискутувати природне право українського народу на незалежність, то принаймні вона може взяти під увагу долю бездержавних народів під чужинною владою, а зокрема тих, що найшлися під тоталітарним режімом, як от долю українців.

„Пропозиція з Домбартон Овкс" — пишеться далі — „повинна бути поправлена в тому напрямі, щоб у ній була заінкорпорована Хартія Прав для Бездержавних Народів під чужинним і тоталітарним пануванням та окупацією". Пресовий комунікат домагається теж створення в міжнародній орґанізації забеспеки окремої Охоронної Ради з обовязком слідити, чи Хартія Прав Людини виконується в Україні і в інших краях.

Речник Українсько-Американської Делеґації, Степан Шумейко, заявив, що головною причиною, чому таку делеґацію вислано, є факт, що „на цій міжнародній конференції у Сан Франсиско 45-мілоновий український нарід не має голосу".

„Правда", — говорив він — „речники Советів, які беруть участь у конференції, удають, що вони представляють український нарід. Алеж кожен, хто обзнайомлений із тоталітарним характером Советської держави, де нема свободи слова і де кожен мусить поводитися як попихач Кремліна, знає дуже добре, що серед таких відносин не може явитися на теперішній конференції світової забеспеки правдиве українське заступництво.

„Оце й причина" — твердить Шумейко — „чому американці українського роду, перегороджені від своїх земляків на Україні найбільше одною ґенерацією, перебрали на себе обовязок поширювання правди про їхне положення, а зокрема про їх національні почування і змагання".

Опісля переповів Шумейко, як українці все змагали до осягнення свого політичного ідеалу, вільної й незалежної української держави. Згадав за створення українських републик після упадку царської Росії і Австро-Угорської монархії, про надії до здвигнення української держави з вибухом другої світової війни, коли то повстала несамовита спілка Гітлера з Советами, як вони вижидали перемоги демократії, як американські українці творили свою орґанізацію — Український Конґресовий Комітет, як опісля іншим шляхом пішли події, як Совети стали американським союзником, як націсти винищували Україну, як повстали партизани на Україні, що у спілці з Червоною Армією прогнали ворога з України, як при цій нагоді український нарід поклав незмірні жертви.

„Та не зважаючи на це, що український нарід боровся за свободу, сьогодні український нарід найшовся знову в національній неволі. Це відноситься не лише до тих українців, що жили ще перед війною в Советах, але й до тих сімох міліонів, що перед війною жили під Польщею а внаслідок рішення конференції в Ялті опинилися на основі рішення про лінію Курзона під советським режімом. Наслідок цього такий, що Україна стала поновно „хворим місцем Східньої Европи". Знову національні аспірації українців стають знівечені їхніми гнобителями. І як перед війною, так і по війні на Україні не буде миру, свободи, справедливости й демократії, за які то цілі ведеться тепер війна.

„Вісти з достовірних джерел ясно показують, що в самій Західній Україні комісарі ведуть безпощадну боротьбу або за знищення української національної свідомости або на це, щоб вони приноровилися цілковито до комуністично-російської ідеольогії. У цьому вони лише йдуть за взірцем національної політики у властивій Советській Україні, а до цеї політики належить штучно насаджуваний голод, чистки й ліквідації, особливо від часу, коли (в 1930.) Сталін самий прилюдно заявив, що для Червоних український націоналізм становить „поважну небеспеку". Західньо-українські установи національного, культурного характеру винищується або закривається, а демократично настроених українців, безогляду на стан, зате, що вони обстоювали свободу, винищується розстрілами, депортаціями або тюрмами".

Як єдину раду проти дальшого винищування України і її народу поставлено в комунікаті „створення вільної й незалежної української держави у границях етноґрафічних, в яких живе 45 міліонів населення".

Одначе тому, що конференція в Сан Франсиско не займається такими справами, делеґація Українського Конґресового Комітету повторяє ще раз своє домагання, щоб в чартері міжнародньої орґанізації вмістити Хартію Прав для Бездержавних Народів, а для правильного виконування такої хартії щоб створити окрему Охоронну Раду.

Контроля цін одіння

Майже всі ми знаємо, що ціни на одяг постійно зростають. Нас це обходить і тому пильно слідкуємо за цінами. З весни 1943 року, коли президент Рузвелт видав наказ „триматися" проти інфляції, до минулого березня ціни на одяг підскочили на яких 12 відсотків. Це значить $1.20 більше на кождих десять долярів, витрачених на одяг. Зріст цін на одяг — в той час як інші річи порівнюючо не так швидко підносяться — пояснюється браком дешевого одягу, паперових матерій, білизни, панчох, дитячого та робочого одягу.

На зріст цін вплинули такі обставини. Поперше, зогляду на брак дешевого одягу люди змушені часто купувати більш дорогий одяг. Подруге, якість матеріялу стала гіршою, отже фактично платимо більше за одяг.

Фабрики перейшли на виріб дорожчого одягу, бо попит на нього значно збільшився, а запаси зменшилися, тому для них є більша вигода від виробництва дорожчих матерій та одягу.

Як знаємо, Офіс Контролі Цін — „О. Пі. Ей" — має право контролювати, встановлювати ціни, а Рада Военної Продукції — „Даблю. П. Бі". — розпреділювати матеріял, встановлювати першенство — „прайорити". Для боротьби зі зростом цін на одяг та з метою повернути фабрики до виробництва дешевого одягу, ці дві установи виробили спільний плян. Але встановити контролю в такій широкій та складній індустрії, як американська одягова, не так легко. Як заявив глова О. Пі. Ей. — Бовлес, то є найтяжче завдання, яке ця установа мала до розвязання. Коли в березні розглядали плян контролі цін на одяг в леґіслятурі, то зацікавлені фабриканти критикували його. Казали, що предложений плян викличе безробіття серед фахових робітників та спричинить закриття деяких фабрик. Тому пороблено деякі зміни в попередньому пляні, які стосуються в більшости технічної сторони справи і не суперечать інтересам покупців. Крім того додано ще кілька родів одягу до попереднього списку

Рада Военної Продукції уділює кождому виробникові необхідного одягу певні полегчі для отримання матеріялу, на основі того скільки він виробив одягу за якийсь певний період часу. Текстильні фабрики мають продавати матеріял в першу чергу тим виробникам одягу, які мають першенство. Робиться це з метою збільшити виробництво дешевих і середньої ціни предметів одягу та контролювати матеріял, який іде на виробництво дорогого, люксусового одягу.

Від виробників вимагається, аби вони вживали тої самої якости матеріял і той самий спосіб виробу, якщо дозволяють запаси матеріялу, як в першій половині 1943 року. В той спосіб сподіваються не допустити до погіршення якости одягу.

Офіс Контролі Цін робить крім того старання, щоби вироблений в першій половині 1945 року одяг, чи матерії для пересічного одягу, по ціні не перевищували минулих цін. Зменшення цін має початись на фабриках матерії та в майстернях де виробляється одяг, а з часом відібється і в крамницях. Сподіваються, що в наслідок цих заходів ціни на одяг впадуть на яких 6—7 відсотків.

В інтересах покупців, на дешевих та середньої ціни предметах одягу з паперової матерії будуть чіплятися на фабриках записки з установленою ціною. В крамницях продавці повинні мати також списки з встановленими цінами на одяг з інших матерій. Хоч О. П. Ей, попередило ще в березні, що записки з ціною на одязі з паперової матерії будуть зявлятися поволі, не зразу, проте в деяких крамницях вони вже є.

Потрібно досить часу на те, щоби перевести в життя намічену програму контролі цін на одяг, але сподіваються, що в наступних місяцях в крамницях вже буде більше робочого одягу, білизни та суконок за дешеву та середню ціну. Загально, якість одягу має бути ліпшою, а ціни під строгою контролею. А покищо маємо латати та зашивати те, що дасться направити.

Загальна Рада — ФЛІС.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРҐАНІЗАЦІЙ

ДІТРОЙТ, МІШ.

На виконання народніх завдань — від відділу С. У. А.

На своїх нарадах піднесли членки 26. відділу Союзу Українок Америки значіння Українського Конґресового Комітету під теперішню пору. Вони прийшли до висновку, що лише тоді цей комітет зможе виконати вповні своє завдання, як буде мати відповідну моральну підтримку, получену з матеріяльними засобами.

На зібрання фондів уладив відділ „фасолькову забаву", з якої прийшло чистого доходу $200.

Згідно з ухвалою членок половину грошей, отже $100, віділано до У. К. Комітету, а другу половину на повоєнну помогу українцям, жертвам війни в Европі. Особливше значіння признали при цій нагоді членки видаванню Українського Квартальника, який освідомлює не-українців про справи України і поширює про неї цілу правду.

Катерина Хомяк,
голова.

Союз Українських Канадійських Вояків за Морем

(Резолюції ухвалені на зїзді СУКВ в Лондоні, 6. січня 1945 р.)

1. Зїзд передає щирий привіт СУКВ в Лондоні і поздоровлення патронці СУКВ лейді Твідсмюр.

2. Зїзд висловлює свою вдячність головним командантам канадійського війська за морем і канадійської летничої служби за їх зацікавлення, поміч і кооперацію та добру волю оказану СУКВ і всім укр. кан. воякам.

3. Зїзд висловлює найсердечнішу подяку й признання для **Комітету Украніців Канади** за його постійну, невпинну моральну й матеріяльну піддержку Союзові від самого початку його існовання, признаючи, що наші дотеперішні успіхи треба в великій мірі задячувати йому.

4. Зїзд висловлює свою глибоку вдячність канадійським військовим властям за те, що надали нам українських капелянів.

5. Зїзд рівночасно висловлює щиру подяку всім українцям у Злучених Державах, що постійно помагають СУКВ морально й матеріяльно.

Зїзд в імені всіх укр. канадійських вояків у збройних силах Канади й союзних держав, пересилає отсею дорогою щирий привіт і поздоровлення а рівночасно пошану й подяку всім українцям в Канаді за їх заінтересовання й поміч в формі дарунків, посилок і грошевих жертв для нас.

7. Зїзд висловлює свою глибоку подяку всім тим, що в якийнебудь спосіб причинилися до успіху і розросту нашої орґанізації в минулому році, а головно завдячує найбільше нашому провідникові Ф/Л. В. Панчукові, та трьом воячкам, а то Анні Храпливій, Галі Козіцькій та Анні Чернявській.

8. Зїзд передає щирий братерський привіт всім українським воякам на фронтах в Італії, Франції, Бельґії і по інших фронтах та бажає їм скорої перемоги та повороту до своїх рідних.

Зїзд закінчено гимном „Боже щасти" й „Ще не вмерла Україна".

А. Лазарович, А. Юзик,
секретарі зїзду.
(Через Канцелярію КУК.)

Випродаж Книжок

ІСТОРИЧНІ, СЕНЗАЦІЙНІ Й ВОЄННІ ОПОВІДАННЯ,

Франко Іван: **Оповідання.** Зміст: Малий Мирон, Грицева шкільна наука. Оловець. Борис Граб і інші — $ .65
Чехов А.: **Оповідання.** Переклав О. Бабій — $ .25
Дудко Ф.: **Глум.** Оповідання — $ .35
Чайковський А.: **Олюнка.** Опов. з життя ходачкової шляхти. Брош. — $ .80
Лотоцький А: **Кужіль і меч.** Істор. повість з кінця 15 і поч. 16 віку — $ .80
Мельник-Матвїв Микола: **За рідне гніздо** — $ .25
Франко Іван: **З вершин і низин,** збірник поетичних творів Івана Франка. В додатку „Зівяле листя" й „Великі роковини". У біографічнім нарисі Івана Франка (написав Василь Верниволя) є 14 ілюстрацій. В оправі — $3.25
Гребінка Е. **Чайковський.** Історична повість. Опр. — $1.25
Грінченко Б.: **Соняшний промінь.** Повість — $ .65
Про плекання і лічення домашніх звірят. Практичний порадник — $ .25
Шевченко Тарас: **Кобзар,** з портретом автора, сторін 707, оправлений — $2.50
Шевченко Тарас: **Твори Тараса Шевченка, в 3-ох томах, в оправі** — $6.00
Магічні штуки для розваги старих і молодих — $ .20
Вовчко Марко: **Маруся.** Повість — $ .45
Богдан Лепкий: **Маркіян Шашкевич,** з ілюстраціями, брош. — $ .35
Франко Іван: **Лис Микита.** — $ .50
Великий Сонник з Нумерами. Брош. — $ .40
Міліони Снів. Український Сонник. На підставі Халдейських, єгипетських та Перських джерел. Без нумерів. Брош. — $ .60
Українсько-Англійська Кухарка (Ukrainian-English Cook Book), старокраєва домашна кухня. Ціна — $ .75
Полянич Б.: **Кімната з одним входом.** Сензаційна повість — $ .50
Полянич Б.: **Товариші успіху.** Сензаційна повість — $ .40
Церковні Пісні з нотами, на всі свята цілого року, брош. — $ .50
Рідне Слово, збірка новель і оповідань українських авторів, бр. — $ .75
Д. Дорошенко: **Славянський Світ** у його минулому й сучасному в трьох томах, брош. $1.25, опр. — $1.50
П. Куліш: **Чорна Рада,** хроніка з 1663 року, повість з ілюстраціями, бр. 75 центів, опр. — $1.00
Ю. Федькович: **Люба-Згуба,** повість, опр. — $ .35
І. Сорокатий: **До Складу і Прикладі** — $ .20
Г. Хоткевич: **Камінна Душа,** повість, брош. — $1.50
Чайковський А.: **Не було виходу.** Історія одної парцеляції. Оповідання з галицького життя — $ .35
Нечуй Іван: **Кайдашева сімя.** Повіть. Опр. — $1.25
Поліщук К.: **Розпята душа.** Оповідання з латинського життя — $ .20
Білозерський О. П.: **На передодні.** Іст. повість. Часть І і ІІ. Брош. — $1.00
Бірчак І.: **Проти закону.** Повість на тлі подій 12. віку — $ .50
Косач Ю.: **Тринадцята чета.** Оповідання — $ .30
Новіков О. Прібой: **Цусіма.** Перекл. з російського. Часть І і ІІ. Опр. — $2.50
Майрік Г.: **Голем.** Оповідання. Опр. — $1.50
Свидницький А.: **Люборацькі.** Сімейна хроніка. Опр. — $1.50
Чайковський А.: **Відвдячився.** Опов. з козацької давнини. Брош. — $1.00
Крушельницький А.: **Змагання.** Повість. Брош. — $1.00
Юліян Тарнович: **Ілюстрована Історія Лемківщини** — $1.00
Шевченко Т.: **Гайдамаки** з порт. автора і ілюстраціями. Брош. — $ .50
Антонович В.: **Коротка Історія Козаччини** з ілюстраціями і картою України. Брош. — $ .65
Островський В.: **За грошем.** Оповідання — $ .50
Олександер Мишуга, мистець і людина. Ціна — $2.00
Гавриляк Ілько: **Тернистим шляхом** — $ .50
Син України. Історична повість у трьох частях з ілюстраціями і мапою. Брош. — $1.25
Гашек Ярослав: **Пригоди доброго вояка Швейка в Світовій Війні.** (Швейк на фронті). Авторизований переклад з чеського — $ .90
Кисілевська О.: **Швайцарія.** Короткі загальні уваги про Швайцарію В цій книжці є багато оригінальних фотографічних знимок, так що кожний може з неї довідатися багато про життя у Швайцарії і її промисл — $2.00
Филипчак І.: **За Сян.** Іст. оповідання, 2 томи — $ .40
Косач Юрій: **Сонце в Чигирині.** Повість про декабристів на Україні. З післівям і примітками М. Голубця. Брош. 50 ц. Опр. — $ .75
Короленко В.: **Серед лихих людей.** Повість — $ .50
Ткачук В.: **Сині чічки.** Нариси — $ .40
Опільський Юліян: **Золотий лев.** Оповідання — $ .30
Чайковський М.: **За силу сонця.** Фант. оповідання. Опр. — $1.25
Підмогильний В.: **В епідемічному бараці.** Нарис. Цей нарис молодого талановитого автора малює як неможна краще атмосферу, в якій живе сучасне покоління на Україні — $ .30
Самчук У.: **Волинь.** Том І. **Куди тиче та річка. Брош.** — $1.50
Дойль К. (7 книжечок): 1. **Душогубство в Абей Грондж. 2. Пестра Стяжка. 3. Захований Клейнод. 4. Чоловік з Близною. 5. Вітятий палець. 6. Шість Наполеонів. 7. Танцюючі фігури** — $ .25
Д-р Л. Мишуга: **Шевченко й Жінка.** Надається на відчит на Шевченківські Свята. Ціна — $ .50
Дудко Ф.: **Краса життя.** Оповідання — $ .20
Лепкий Богдан: **Писання Богдана Лепкого,** з портретом автора і з нарисом його літературної діяльности, написаним В. Верниволею. Том І. Вірші, том ІІ. Проза. В полот. опр. — $5.00
[illegible]: Пригоди доброго **вояка Швейка в Світовій Війні.** (Швейк в Запіллю) — $ .90
Толстой Лев: **Відродження.** Два томи в 3-ох частинах — $2.50
Ф. С.: **Бранець морського опришка.** Іст. оповідання — $ .35
Рахункова книжечка — $ .50
Филипчак І.: **Будівничий Держави.** Історична повість з XII віку. Бр. — $ .70
В. К. Т.: **ТРОПАРИК** або **Підручник Церковного Співу** — $ .30
Володимир Бартінський: **Скошений Цвіт. Виїмок з галицьких образків** — $ .60
Георг Д.: **Спомини з сербського фронту. Дивні пригоди австрійського вояка** — $ .35
О. Луговий: **Визначне Жіноцтво України,** бр. — $1.50
Як стати горожанином Злучених Держав — $ .30
Франко Іван: **Захар Беркут.** Автор малює історію нападу татар на село в Карпатах, якого мешканці не лише потрапляють оборонитися, але й побивають зовсім татарську орду та спинюють дальший похід татар — $1.50
Кащенко А.: **Запорозька слава.** Брош. — $ .50
Верн Юрій: **Плесом Амазонки (La Jangada).** На укр. мову переклав М. Копій. В двох частях. І і ІІ часть. Опр. — $2.00
Чернява Іван: **Люди з Чорним Піднебінням.** Повість. Брош. — $ .40

УВАГА! Повищі книжки продаємо по цінах тут поданих — без опусту.

Замовлення разом з належитістю слати до:

"SVOBODA"
P. O. Box 346 Jersey City, N. J.

ГРАЄ НА СЛАВНІМ ПІЯНІ. Капраль Лестер Карлсон з Міннеаполіс, Мінесота, що стояв на західно-німецькому фронті й дійшов з походом американських частин до славного міста Байрайту, де відбувались колись кожного року славні вистави опер німецького композитора Вагнера. Карлсон зайшов до дому, де зібрані памятки по Вагнері й там заграв собі на його піяні, що було споряджене в Ню Йорку, в 1876 році.

В. Садовський.

Великодні свята 1917 р. у Києві

(Спогад, написаний в 1917 р.).

Великодні свята того року, коли з українського народу впали кайдани царату! Здавалось би, память мусіла про ці дні заховати якісь особливо урочисті спомини, перейняті оптимістичними переживаннями того часу, коли національна стихія прокинулась до нового життя. Проте у мене згадки про Великдень 1917 р. звязуються у першу чергу з трьома подіями, які нагадували, що проклямована російською революцією „свобода" була для українського народу лише паперовим документом, позбавленим більшого значіння, які вказували, що нам доведеться пройти ще довгий шлях боротьби за здобуття наших національних прав.

Великодні свята 1917 р. принесли українському громадянству у Києві аж три гостинці, які приготовлені були не тими новими силами, що їх визволив упадок царату, а чинниками, які виховані були умовами того режіму, що відійшов у небуття, й які злишились при житті й впливах, не зважаючи на смерть царату.

Про ці великодні гостинці 1917 року я хочу оповісти нижче.

Чутки про погроми.

Наближення Великодних Свят у 1917 році принесло зі собою панічні чутки про жидівські погроми, які мають бути зорганізовані підчас свят. Чутки ці йшли з російських кол. В українських колах до цих відомостей ставились з деякою резервою. Проте виключати всяку можливість погромів було важко. Антисемітська агітація чорної сотні, осередком якої був Київ за царських часів, свої сліди залишила. Елементів, які тепер, хоч і перефарбувались в революційний червоний колір, проте з великою охотою взялись би за організацію всякої акції, яка дискредитувала би новий лад і українську націю, було досить. Центральна Рада перед Великодніми Святами оголосила відозву з закликом до населення стримуватись від усяких ексцесів. Сама думка про можливість подібних виступів не могла не вносити деякого занепокоєння й в святкові настрої Великодня першого революційного року.

„Базарний язик".

Важко наразі сказати, кому мало би дякувати українське громадянство за цей великодний гостинець; чи чорній сотні, яка дійсно погроми хотіла зорганізувати, чи переляканій уяві російсько-жидівської інтелігенції, що її царат виховав у постійному чеканні можливости погромів. Натомість другий великодний гостинець 1917 року українське громадянство одержало від цілком докладно й точно зазначеного адресата — від російської духовної влади в особі її високого представника, тодішнього харківського архиєпископа Антонія. Перед Великоднем група харківських українців звернулась до Антонія з проханням дозволити читати на великодній службі евангелію українською мовою. На це прохання архиєпископ дав негативну відповідь, уложену в дуже гострій і просто непристойній формі. Говорилось в ній про українську мову як „базарний язик", яким не личить хвалити Господа Бога. Непристойна революція Антонія набула великого розширення, бо вона була надрукована в текстуальній формі в численних газетах. Цей великодний гостинець, приготований українському громадянству від щедрої російської церкви, був спожитий нами тоді без ніяких значніших виявів нашого огірчення чи незадоволення. Пригадую лише одну реакцію на нього — довгий фейлетон С. Шелухина в „Новій Раді", в якому текстами з Святого Письма доводилось, що високий російський церковний духовник не мав рації. Можливо, що були якісь інші спроби реакції, про які я не знаю. В кожному разі становища арх. Антонія не було захитано.

Загроза, як Україна відділиться від Росії.

Найбільше проте памятний й визначний великодний гостинець приготували українському громадянству в 1917 році круги так званої революційної російської демократії. Формально не були ті сили, які висунув новий лад. Фактично вони оформились і виховались за часів царату й вбрали в себе всі науки передреволюційної задушливої централістично-асиміляційної атмосфери.

Передвеликодний час в українських кругах проходив під знаком підготови до Всеукраїнського Національного Конгресу, який мав відбутись на великодному тижні. В звязку з них і стоїть та великодня несподіванка, яку приготовили нам російські круги. На Великодні Свята президія київського комітету обєднаних громадських організацій скликала обєднане засідання президій совіту робітничих депутатів і совіту військових депутатів. На нього запрошено президію Центральної Ради, в імени якої прибули проф. М. Грушевський, В. Винниченко й Д. Антонович. На зібранні переведено формальний допит, чи не збирається Центральна Рада на Національному конгресі проголосити відділення України від Росії. Виголошувались промови, що українці встромлюють ніж у спину революції. Чулися погрози розігнати Національний Конгрес силою штиків. Особливо відзначились своїм агресивним і ворожим відношенням до України, голова совіту робітничих депутатів Незлобин і голова совіту військових депутатів Таєк. Ціле зібрання носило такий характер, що проф. М. Грушевський, протестуючи проти тих погроз, які з боку росіян кидались на адресу українського громадянства, поставив запитання: „З ким ми тут зустрілись? З друзями чи ворогами".

Такі були ті три „червоні яєчка", які приготовили російські круги українському громадянству на Великдень 1917 року: вулична лайка, загроза погромом і загроза штиком. Не треба отже дивуватись, коли Великдень першого революційного року не залишив у мене чіяких споминв, оповитих наївним романтизмом перших часів революції й звязаних з містичною врочистістю великого весняного свята. Згадка про нього ідентифікується в мене з першими виявами тих агресивних і ворожих до нас позицій „нової" Росії, яку тоді репрезентували Мілюков і Керенський і яку тепер заступає Сталін.

Мусіло прийти до конфлікту.

Порушуюче структуру й суть цього мойого оповідання, присвяченого великодним подіям 1917 року в Києві, не можу не доповнити його згадкою ще про один епізод, який мав місце вже пізніше. В моїй памяти цей епізод тісно звязаний з великодними обіцянками штиків на нашу адресу й був він нашою відповіддю на ці російські великодні побажання. Було це після закінчення Національного Конгресу й переведення ним реорганізації Центральної Ради з участю представників фракцій. Відомостей про нього в пресі, оскільки я знаю, до цього часу не подавалось. Не всіх учасників цього засідання я пригадую тепер по двадцяти роках. Були серед них В. Винниченко, С. Петлюра, С. Єфремов, М. Ковалевський. На засіданні була поставлена справа неминучости нашого конфлікту з російською демократією й російським тимчасовим урядом і необхідности бути до нього готовим. Було рішено вжити заходів до організації військових і в тих цілях скликати військовий зїзд, подбати про поширення організації далі залізничників і службовців пошти й телеграфу; інакшими словами тоді було постановлено подбати про здобуття впливів і опанування тих галузів державного життя на Україні, які мали вирішальне значіння при розвязані питання про владу.

В цей спосіб уже на протязі перших тижнів революції — того часу, який назовні виглядав оповитим серпанком такого наївного й сентиментального романтизму, — почали зазначатись контури того неминучого конфлікту, до якого мусіло прийти між Україною й Росією.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

РОВЕЙ, Н. ДЖ. — Місячні збори Тов. Згода, від. 294, відбудуться в суботу, 12. травня, в год. 8. вечір, в гали де все. Просимо членів прийти на означений час. Секретар повідомляє, що його дім погорів і товариські книжки понищені, тому просимо прийти і справу залагодити. Точніше пояснить секретар на зборах. — За уряд: І. Король, предс.; Д. Гуминюк, кас.; Я. Салій, секр.

ГУДСОН, Н. Й. — Бр. св. Арх. Михаїла, від. 476, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 20 травня, зараз по Сл. Божій, в гали парохіяльній, бо галя на 13. травня занята. Просимо всіх членів прийти на час. — За уряд: П. Маряк.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. — Повідомляємо, що збори Тов. Мир, від. 324, відбудуться в суботу, 12. травня, в домі Укр. Громади при 23. і Бравн, в 8. год. ввечір. Просимо всіх членів бути на зборах. — О. Горохівський, предс.; П. Максимович, кас.; М. Туркот, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Бр. св. Володимира, від. 130, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в суботу, 12. травня, в годині 8. ввечір, під ч. 30 Іст 7. вул. Просимо членів численно явитись на ті збори, бо є багато справ до полагодження. — І. Середнінський, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Укр. Нац. Зап. Тов. Дністер, від. 361, взиває всіх своїх членів прийти на місячні збори, що відбудуться в суботу, 12. травня, в год. 8. ввечір, в церковній галі, 28 Іст 7. вул. Збри будуть дуже важні тим, що багацько справ буде порушено. Тому просимо всіх членів і членкинь прийти на збори. — За уряд: М. Малетич, предс.; П. Кучма, фін. секр.; І. Галичин, кас.; В. Павлів, рек. секр.

РАЧЕСТЕР, Н. Й. — Місячні збори Тов. У. Н. Дому, від. 316, відбудуться в четвер, 10. травня, в годині 8. ввечір, 831 Джозеф Еве. Просимо всіх членів прийти на означений час. — За уряд: Д. Братусь, гол.; В. Гурявський, фін. секр.; Н. Магомет, кас.; В. Іванців, рек. секр.

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ „СВОБОДИ"

Прохаємо читачів „Свободи", що змінюють свою адресу, виповнити оцей блянкет, подаючи доконче **стару** й нову адресу та число відділу, якщо ви є членом У. Н. Союзу, та вислати його в листі з 10 ц. поштовими значками до адміністрації „Свободи". **10 ц. треба доконче залучити на покриття вироблення нової металевої плити.**

Імя й призвище ______________ Ч. від. ______
Стара адреса ______________
Нова адреса ______________

ТАРЗАН, ч. 1073. Одинокий месник.

Засумований своїм недовірям до Тарзана, Ґулва благав:

„Великий пане. Ідім воювати того тирана, що вдає Тарзана".

„Ні", сказав Тарзан різко. „Це моя справа! Я піду проти нього самий!"

І за хвилю він уже був удорозі, не знаючи, яке важке завдання взяв на себе.